

and history of books is a commendable enterprise but Gina Dahl does not entirely succeed. Whereas the first part is convincing, the second part is much less so.

In a certain sense Gina Dahl tries to approach the history of reading and the history of mentalities by determining which books were present and what ideas these books contained. The fact that these books were present in the libraries does not prove that they were actually read. One would have to look for signs of reading elsewhere: manuscript notes, citation, inspiration and imitation.

Academic publishing in the humanities faces on the one hand the “publish or perish”-tendency and on the other side an enormous amount of information available online. This situation should be encountered by new means of research publication. This is an inspiring and audacious book. Allow me therefore the audacity to state that parts of the results that the present book comprehends could instead – in another world – have been distributed as a combination of articles and as a set of open data (the content of the library catalogues or the bibliographical data concerning the 9000 volumes analyzed), which could have been evaluated and reused by other scholars.

Anders Toftgaard

Knut Dørum, *Frå undersått til medborgar. Styreform og politisk kultur i Noreg 1660 til 1884* (Oslo: Samlaget, 2016). 221 pp.

Freden i Kiel 1814 innebar slutet på Napoleonkrigen i Norden och ett av de viktigaste resultaten var att Danmark tvingades överlämna Norge till Sverige. Tillspetsat kan sägas att en flerhundraårig maktkamp mellan Danmark och Sverige här fick sin upplösning, med Sverige som segrare. Norge hade sedan slutet av 1300-talet varit i union med det danska riket och beslutet

i Kiel 1814 startade en norsk självständighetskamp som resulterade i grundlagen i Eidsvoll den 17 maj och valet av kronprins Kristian Fredrik till norsk kung. Svenskarna ingrep då militärt och efter ett kort krig etablerades den personalunion som förenade Norge och Sverige intill unionsupplösningen 1905.

Med händelserna 1814 i centrum har historikern Knut Dørum skrivit boken *Frå undersått til medborgar. Styreform og politisk kultur i Noreg 1660 til 1884*. Boken är en syntes av den norska politiska historien mellan åren 1660 och 1884. Den är tänkt att användas som lärobok för undervisning på universitetsnivå. Boken innehåller sammanlagt sex kapitel. Efter en kort inledning presenteras i kapitel två ideologin bakom den enväldiga staten Danmark-Norge mellan 1660 och 1814. Kapitlet tar avstamp i införandet av det danska enväldet 1660 och diskuterar det i förhållande till nordisk och internationell forskning om statsbildning under tidigmodern tid. Kapitel tre handlar om den politiska kulturen 1660–1814, preciserar som hur politiken fungerade i praktiken. Här står människorna i centrum och deras handlingsutrymme och möjligheter att påverka politiken diskuterar och presenteras.

I kapitel fyra ges bakgrunden till händelserna 1814. Framför allt diskuterar i vilken omfattning 1814 ska ses som ett brott med de enväldiga styrelseformerna, eller om också den nya författningen kan sägas vara präglad av kontinuitet från tidigare århundraden. Kapitel fem berör den politiska praktiken under perioden efter 1814 och diskuterar utvecklingen av offentlighet och demokrati under perioden fram till 1884. I kapitel sex summeras den forskning och de diskussioner som presenterats i boken. Framställningen avslutas med en litteraturförteckning och ett register.

Ett uttalat syfte med boken är att beskriva processen från envælde till folkstyre, genom att följa hur styrelseformerna och den politiska kulturen i Norge förändrades under perioden. Centralt för Dørum är de två olika

perspektiv som dominerat forskningen om tidsperioden. De sammanfattas i begreppen *interaktionsperspektivet* respektive *maktstatsperspektivet*. Det förstnämnda inkluderar historiker som velat understryka inslagen av förhandling och samarbete när det kommer till hur staten styrdes under tidigmodern tid. Ett huvuddrag inom detta perspektiv är att den enväldiga staten ses som tvingad till att söka samförstånd och samarbete för att driva igenom sin politik. Maktstatsperspektivet domineras istället av en syn på staten där statsledningen och de politiska eliterna – ofta med hjälp av tvång – sökte disciplinera och styra folket.

Förhållandet mellan de här två perspektiven, varav interaktionsperspektivet varit dominerande under senare år, utgör grunden för Dørum's viktigaste målsättning med boken. För det första vill han diskutera vilket av de två perspektiven som har mest fog för sig. Lyckades den enväldiga regimen skapa lydiga undersåtar genom att utöva sin makt, eller krävdes förhandling och samförstånd? För det andra vill han diskutera 1814 som brytpunkt med den politik som fördes under enväldet. Hur omfattande var egentligen de demokratiska tendenser som trädde fram i den nya grundlagen?

Bokens titel, *Frå undersått til medborger*, ger en del av svaret på de frågor som Dørum ställer. I sin sammanfattning menar han att historikerna totalt sett har lagt större vikt vid kontinuitet än brott i deras beskrivningar av utvecklingen sedan 1600-talet. Han menar också att den tidigare forskningen visserligen har uppmärksammat de demokratiska inslag som fanns i författningen 1814, men att 1884, då parlamentarismen bröt igenom i Norge, har setts som ett större brott än 1814.

För egen del anser Dørum att 1814 var ett mer betydelsefullt brott i den norska utvecklingen än vad den tidigare forskningen har visat. Han menar att demokratiseringen av det norska samhället tog sin början 1814 och att det under perioden fram till 1884

växte fram en offentlighet som kom att både diskutera och försvara ett demokratiskt styrelseskick. Vidare menar Dørum att enväldet under 1600- och 1700-talen inte hade möjlighet att kontrollera befolkningen i så pass stor utsträckning som exempelvis historikerna inom maktstatsperspektivet velat se. Dessutom vill han lyfta fram det politiska handlingsutrymme som fanns för både allmogen och de politiska eliterna och som gjorde det möjligt till motstånd mot statsledningens politik, på olika nivåer.

Knut Dørum's bok är alltså en syntes av tidigare forskning, inte en historisk undersökning i sig själv. Med god hand för Dørum samman vad andra historiker sagt om den norska politiska historien. I princip sorterar han den tidigare forskningen efter de två dominerande perspektiven, samtidigt som han framhåller att få historiker enkelt kan kategoriseras som tillhörande enbart det ena eller andra läget. Texten är genomgående lättläst och det är mitt intryck att boken skulle fungera väl som kursbok på universitetet. Även den intresserade allmänheten, eller en svensk som behöver bättre kunskaper om norsk historia, har utbyte av texten.

Som med alla framställningar går det att ha synpunkter på vad som inte kom med. Dørum har valt att koncentrera sig på den politiska utvecklingen utifrån begreppen styrelseform och politisk kultur. Det innebär att exempelvis det ekonomiska perspektivet på utvecklingen är satt på undantag, liksom en del sociala perspektiv som enbart berörs kortfattat. Detta är emellertid ingen egentlig kritik mot framställningen. Den röda tråden handlar om hur den norska staten utvecklades från envælde under 1600-talet, till att bli en parlamentarisk demokrati vid sekelskiftet 1900. Det är en linje som Knut Dørum konsekvent följer.

Magnus Linnarsson